

Bc. Filip Procházka, Proměny struktury čimelického obyvatelstva v období před první světovou válkou a po vytvoření Československé republiky. Diplomová práce, Historický ústav FF Jihočeské univerzity, České Budějovice 2018, 113 s.

Posudek vedoucího diplomové práce

Autor diplomové práce si pro svůj výzkum zvolil čimelické sčítací operáty z let 1890, 1900, 1910 a 1921. V uvedeném případě se jedná o opomíjený pramen, který však poskytuje cenné informace o struktuře místního obyvatelstva (jméno a příjmení; příbuzenský poměr k majiteli bytu; pohlaví, rok a měsíc narození; příslušnost k domovské obci; náboženské vyznání, rodinný stav a obcovací řeč). Všechny údaje o jednotlivých osobách (1890 – 890 osob, 1900 – 799 osob, 1910 – 812 osob; 1921 – 795 osob) Bc. Filip Procházka postupně přepsal do databáze vytvářené v programu Microsoft Access. Jednalo se o časově velice náročnou práci, která podmiňovala kvantitativní vyhodnocení pramene.

Předložená diplomová práce vychází z vzájemné kombinace několika metod - především historické demografie, sociální každodennosti a kolektivní biografie v mikrohistorickém měřítku. Po vzoru prof. Josefa Petráně měl diplomant jasně stanovený cíl. Kromě charakteristiky čimelického obyvatelstva se snažil zrekonstruovat konkrétní život příslušníků odlišných společenských vrstev místního obyvatelstva v období převratných změn, které se odehrávaly na přelomu devatenáctého a dvacátého století. Filip Procházka velkou pozornost mj. věnoval venkovské inteligenci (učitelé, duchovní, lékaři, vojáci).

Po metodologickém úvodu uvedl zevrubný popis zkoumaného pramene. Zatímco sčítací operáty zpřístupněné v rámci digitálního archivu SOA Třeboň představovaly primární rovinu výzkumu, v sekundární byl předmětem badatelského zájmu fond Národní škola Čimelice a Archiv obce Čimelice uložené v SOkA Písek. V zájmu maximálního využití všech dostupných pramenů nebyly opomenuty ani egodokumenty – deníky a korespondence čimelického obyvatele Václava Koreckého, na jejichž základě byl sepsán román (Vladimír Franz, Voják s maceškou, Praha 1983). V rámci úvodní části diplomové práce byly stručně sepsány dějiny zkoumané obce.

V části nazvané „Čimelice ve světle demografických ukazatelů“ byly prostřednictvím sčítacích operátů přiblíženy některé důležité demografické ukazatele (počet obyvatel a domů, věková struktura, poměr pohlaví, rodinný stav, národnost, náboženská příslušnost, pracovní mobilita, úmrtnost). Následně byla pozornost věnována charakteristice obyvatelstva z hlediska „socioprofesionální příslušnosti“ (zemědělci, drobní živnostníci a obchodníci). Ve skupině státních

zaměstnanců je prokazatelná snaha o vykreslení obrazu čimelických elit (obchodníci, lékárníci, učitelé, duchovní). Filip Procházka v rámci uvedené části věnoval velkou pozornost charakteristice místního školství (učitelé a žáci). Jeho kvalifikační práce svědčí o velkém zaujetí pro dějiny rodné obce.

Bc. Filip Procházka se snažil od obecné charakteristiky místního obyvatelstva přejít ke konkrétním lidem, což se mu v rámci omezené výpovědní hodnoty pramenné základny také povedlo. Zkoumané téma nebylo nahlíženo pouze v rámci lokálních dějin. Doložitelné strukturální změny byly dávány do kontextu mnohem širšího politického, ekonomického a kulturního vývoje v zemi. Opomenut nezůstal dopad první světové války na strukturu místního obyvatelstva i konkrétních jedinců. Předložená diplomová práce je ve svém závěru doplněna o přehled pramenů, literatury i internetových zdrojů. Nechybí zde četné tabulky, grafy a mapy, které byly přímo v textu doplněny odpovídajícím komentářem.

Autor diplomové práce dospěl k zajímavým poznatkům – prokázal stárnutí populace, migrace mladších osob do měst, převahu ženské populace nad mužským obyvatelstvem, jedolitou národnostní strukturu Čimelic (neexistenci německé menšiny), převažující závislost místního obyvatelstva na zemědělské výrobě, počátky protoindustrializace ve vesnickém prostředí související s rozvojem železnice. Přestože v předložené práci je ojediněle doložitelné používání archaismů převzatých z pramenné základny, práce vykazuje minimální formální nedostatky.

Předloženou diplomovou práci Bc. Filipa Procházky doporučuji k obhajobě a hodnotím stupněm VÝBORNĚ.

V Třeboni 24. 8. 2018

doc. PhDr. Josef Grulich, Ph.D.